

διά βρακοζώνης από τῆς ἀνωτέρω ῥηθείσης ζώνης· κατὰ τὸ μέσον τοῦ βραχίου πρὸς τὰ κάτω φέρει ὀπήν, ὡς τὰ τῶν μικρῶν παιδίων. Τὰ γόνατά των εἶναι πάντοτε γυμνά· τὴν κνήμην μέχρι τῶν ἀστράγαλων περιβάλλουσι περικνημίδες (τουζλούκια ζωνοειδῆ) ἐκ μέλανος δι' ἐρυθροῦ ἐριούχου, συνενωμένα καὶ σφιγγόμενα δι' ἀργυρῶν πετάλων 4—5 ζευγῶν, *τσαπαρία* λεγομένων· κάλττας δὲν φέρουσι συνήθως, οἱ δὲ γυμνοὶ των πόδες ἐπιπλέουσιν ἐντὸς ζεύγους πλατέων καὶ πολὺ μακροτέρων τοῦ ποδὸς *παπουτσιῶν*, ὀθωμανικῆς κατασκευῆς καὶ χρήσεως καὶ χρῶμας συνήθως ἐρυθροῦ. Ἄντι δὲ κάπας, ἢ ἄλλου περικαλύμματος, ἢ ἐπεδίου διὰ τὴν βροχὴν ἢ τὸν ὕπνον, φέρουσι ἐν εἶδος χειριδίου τοῦ, ὡς τζουμπέν, *ἀπτεσίλι* καλούμενου, ἐξ ἐριούχου ἐρυθροῦ ἢ κυανεῦ· τοῦτο ἐν καιρῷ ὄδοιπορίας διπλωμένον ἐν εἶδει στρατιωτικοῦ μανδύου φέρουσι ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου δεδευμένον διὰ μακροῦ μανδουλιού ἐκ τοῦ ἀντιθέτου ὤμου πρὸς τὴν ἀριστερὰν μασχάλην φερομένου· ἐπὶ τοῦ βραχίονος εἶναι ἐξῆρκυμένον φυλακτὸν (χαμαίλι) ἀργυρῶν πρὸς ἀπόκρουσιν ἢ ἀποτροπὴν βασκανίας ἢ ἐχθρικής σφαίρας· χαμαίλι μεγαλύτερον πολὺ τούτου κρέμαται ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ εἰς τὴν ἀντίθετον μασχάλην. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ῥηθέντων ὀπλῶν φέρει καὶ ἀρχαῖον τουρκικὸν τουφέκιον μὲ τετράπλευρον καὶ ἰδιότροπον στενὸν κοντάκιον (κντηρίδα)· ὀλίγοι φέρουσι ἤδη νεωτέρας κατασκευῆς ὄπλα.

Ὡς πυριτιδοθήκην φέρουσι ὀπισθεν τῆς ὀσφύος μεγάλην ἐκ χονδρῶ δέομας καὶ ἀπιοειδοῦς σχήματος παλάσκην ἐν εἶδει νεροκολοκύνθης μεγάλης.

Οὗτος λοιπὸν εἶνε ὁ ἱματισμὸς καὶ ὀπλισμὸς των.

Ὀλίγοι αὐτῶν πωγωνοφοροῦσιν, οἱ πλείονες ξυραφίζονται καὶ αὐτὴν τὴν κεφαλὴν ἄπασαν, ἀφιόντες μόνον κατὰ τὴν κορυφὴν αὐτῆς λοφίσκον μικρὸν ἐκ τριχῶν, ὡς νησίδιον ἐν θαλάσῃ, ἢ μᾶλλον ὡς τοπίον δεινυρῶν ἐπὶ στοργγύλου καὶ πετρώδους ἢ ξηροῦ λόφου. Τὸ στήθος των ἔμπροσθεν ἔχουσι πάντοτε γυμνόν. Τὸ δέρμα τοῦ προσώπου καὶ ὄλων τῶν γυμνῶν μερῶν εἶναι ἠλιοκαές. Ὁ μύσταξ κλωσμένος καὶ ἀνεστραμμένος πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἄνω. Οἱ ὀφθαλμοὶ των σπινθηροβολοῦσιν ἰδίως ἐκ τῆς μέθης· ἢ φυσιογνωμία των οὕτω ἀγρία τρόμον ἐμποιεῖ τῷ θεωμένῳ αὐτούς. Καὶ ὅμως εἰσι θρακούδειλοι· ἢ καρδία των εἶναι καρδία λαγωῦ. Οὐδεμίαν ἔχουσι συναίσθησιν τῆς πάλληγναίας των· σπανιώτατα ἀνίστανται εἰς τὴν καταδιώκουσαν αὐτοὺς στρατιωτικὴν δύναμιν. Εὐκόλως ἐνδίδουσι καὶ παραδίδονται. Ὤθουνται δὲ εἰς ληστρικὸν βίον ἕνεκα φυγοστρατείας ἢ φυγοδικίας, κυρίως ὅμως ὅπως κορέσῃσι τὰς κακοήθειας αὐτῶν ὀρμάς. Διδ' αἴφνης ἀπάχοντες εἰς τὰ ὄρη διεσπαρμένα γυναῖκα καὶ ἐκεῖ παραδιδόμενοι εἰς μέθην καὶ πάσης κακοηθείας ἐλευθέρην ἀπόλαυσιν, ἀφοῦ κορεσθῶσι τούτων ἀπολύουσιν αὐτὰ, ἵνα ἐπιστρέψωσιν οἴκοι· ἐπαναλαμβάνουσι δὲ πάλιν τὰ τοιαῦτα μετ' ὀλίγον. Ἐξ ἀντιζηλίας δὲ ἐν τῇ μέθῃ των πολλὰκις φονεύουσι τὰ ἄθλια ἐκεῖνα ὄντα. Πολὺ σπανίως καὶ αὐτοὶ διαφεύγουσι τὴν ἀλληλοκτονίαν, δολιεύμενοι ὁ εἰς τὸν ἄλλον, διὰ νὰ ἀρπάσῃσι τὴν περιουσίαν ἄπασαν.

Τὸ *ἰκτελί* εἶναι τὸ μουσικόν των ὄργανον, κα-

θὼς καὶ τὸ *τουμπελέκιον* (εἶδος μικροῦ τυμπάνου) κρουόμενον διὰ τῶν δακτύλων τῆς χειρὸς. Τὰ τραγούδια των εἶναι ὅλα ἄτεμνα ἐρωτικά. Ὁ χορὸς των εἶναι ὁ συνήθως ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὀρχούμενος Ζεϊμπέκιος ἔνοπλος. Ὀρχοῦνται δὲ οὕτως: Ἀφοῦ μεθυσθῶσι διὰ βρῆξης, καθήμενοι ἅπαντες σταυροποδητὶ σχηματίζουσι κύκλον. Εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν τότε ἐγειρόμενος σύρει τῆς θήκης τὸ γιαταγάνιον καὶ πάλιν αὐτὸ ἄρχεται νὰ χορεύῃ ρυθμίζων τὰ βήματα τοῦ πρὸς τὴν φωνὴν ἄδοντος γυναικοῦ καὶ τὸ κρουόμενον τουμπελέκιον, ἢ τὸ ἰκτελί· μετὰ διάφορα κορδακίσματα πλησιάζει εἰς τινὰ των γυναικῶν, γονυπετεῖ ἐνώπιον αὐτῆς, ποιῶν πολλὰ σχήματα καὶ κινήσεις τοῦ σώματός του ἀπειλῶν νὰ φονεύσῃ αὐτὴν· αἴφνης μεταστρέφει τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ δεξιὰ, πρὸς τὰ ἀριστερά, ὡσεὶ ὑποπτευθεὶς ἐπικειμένην ἐπίθεσιν στρατιωτικῆς κατ' οὐτοῦ δυνάμεως· ἀμέσως ἐγείρεται τότε, καὶ κρατῶν τὴν μάχαιραν διὰ τῶν ὀδόντων του, ἄρχεται νὰ σκοπεύῃ διὰ τῶν πιστολίων του δεξιὰ ἀριστερά κατὰ τῶν κατὰ φαντασίαν ἐχθρῶν του· καὶ ἀφοῦ ἴδῃ ἑαυτὸν ἐκτὸς δῆθεν κινδύνου, λαβῶν τῆς χειρὸς ἕνα των συντρόφων, ἀνεγείρει αὐτὸν εἰς χορὸν, αὐτὸς δὲ τότε κάθηται· καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὀρχοῦνται ἅπαντες κατὰ σειράν. Ἡ ὀρχησίς των αὕτη ὁμοιάζει μικρὸν τι τῇ ὑπὸ τοῦ Ξενοφώντος ἀναφερομένη *Καρπαία* καλούμενη, ἣτις ὤρχετο ὑπὸ Αἰνιάνων καὶ Μογγήτων.

Οἱ λησταὶ οὗτοι καὶ σήμερον ἴσως ἀκόμη εὐρίσκουσι προστασίην καὶ περίθαλψιν παρὰ τοῖς ἐν τοῖς ὄρει σικηνήταις Γιουρούκοις, δι' ὧν προμηθεύονται τροφῆς καὶ πολεμπεδία, μεταχειριζόμενοι αὐτοὺς καὶ ὡς κατασκόπους.

Οἱ Ζεϊμπέκιδες, ἂν καὶ εἶναι ὠμοί, ἄγριοι, κακοῦργοι, φιλέκδικοι, αἰμοχαρεῖς, καταστροφεῖς ζωῆς τε καὶ περιουσίας παντός, ἄνευ διακρίσεως φυλῆς καὶ θρησκείματος, ὅταν μάλιστα δὲν ἀπαντῶσιν ἔνοπλον ἀντίστασιν, ἔχουσι ὅμως τοῦτο τὸ καλόν, ὅτι οὐδέποτε λησμονοῦσι τὴν πρὸς αὐτούς γενομένην εὐεργεσίαν, ἔστω καὶ ἐλαχίστην, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἔργου. Καὶ ἕνα καφὲν ἂν τυχὸν ἤθελε τις προσφέρει εἰς αὐτούς, ἐνθυμοῦνται αὐτὸν ἐπὶ πολλὰ ἔτη.

Περὶ τῆς μόνης ταύτης ἀρετῆς των φίλος μου ἀξ' ὀπίστας μοὶ διηγήθη τὸ ἑξῆς: Τυχαίως εὐρεθεὶς ποτε ἐν τῷ δικαστηρίῳ Αἰδινίου, ὅπου ἐδικάζετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὅλων ἄγνωτος αὐτῷ Ὀθωμανός, ἀσκότως ὅλους εἶχεν εἰπεῖ τῷ δικαζομένῳ φίλῳ του διοικητῇ, ὅτι ὁ κατηγορούμενος αὐτὸς Ὀθωμανός τῷ ἐφαίνετο πολὺ τίμιος καὶ καλὸς ἄνθρωπος, ἀνεξαρτήτως τῶν προσαπτομένων αὐτῷ κατηγοριῶν.

Αἱ λέξεις αὗται δὲν διέφυγον τὴν ἀκοὴν τοῦ δικαζομένου· ἂν ἠδυνήθησαν ὅμως νὰ ἀθωώσασιν αὐτὸν ἄγνωστον ἐμοί. Τοῦτο μόνον γινώσκω, ὅτι δὲν ἐλησμονήθησαν. Μετὰ πολλὰ ἔτη ὁ φίλος μου ἐγένετο διευθυντὴς ἐκκοκιστικῆς μηχανῆς βάρβακος μεταξὺ Μαγγνητίας (τῆς ὑπὸ Σίτυλον) καὶ Κεσαμπᾶ συσταθείσης. Ἡμέραν τινὰ τοῦ *Μπαϊραμίον* πολλὰ πρωί, ὅτε ἐν τοῖς πέριξ ἐδασιλευεν ἐρημίᾳ διὰ τὴν πρὸς τὴν πόλιν ἀποχώρησιν ὁδοφυλάκων καὶ γεωργῶν, συμμορία Ζεϊμπεκιδῶν ἐκ πολλῶν προσώπων ὀπλισμένων συγκειμένη, ἵσταται πρὸ τῆς θύρας τοῦ

Κι' ἔπλεκες ὄλ' ἡμέρα στεφάνια ζηλευτὰ
Μὲ τὰ μαρμάρινά σου τὰ χέρια τὰ γραφτά.

Εἶχαν γιὰ σὲ ὄλα χάρι, τὰ φλάμουρα, ἡ ἑλαιῖς
Ἡ λεύκαις, τὰ πρινάρια τὰ ἔλατα, ἡ φτελαιῖς,

Καὶ ἡ μουσκιαῖς καὶ οἱ κρίνοι εἶχαν γιὰ σὲ φωνὴ
Καὶ τᾶστρα σοῦ γελοῦσαν σγουρομελαχροινὴ.

Τώρα σὲ βλέπω μόνη ἔμπρός μου νὰ περᾶς
Χωρὶς ἂν ἀνθῆ ἔς τὰ χεῖλια τὸ γέλοιο τῆς χαρᾶς.

Σὰν σοῦ μιλῶ τὰ μάτια ῥίχνεις μὲ μιὰ ἔς τὴ γῆ·
Μοιάζει τὸ πρόσωπό σου κατάχλωμην αὐγὴ.

Μικροῦλα, σὲ λυποῦμαι, ὁ νοῦς μου λαχταρᾷ,
Θάδινα τὴ ζωὴ μου γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ κυρά,

Μὰ π' ὄνειρα πιστέψην νὰ τᾶβρη ἀληθινά,
Θὰ τὸ μετανοήσῃ, θὰ κλάψῃ ἔς τὰ στερνά.

Σ' ἐπλάνεσεν ἡ ἀγάπη μ' ὄνειράτα τρελλά,
Μῶλεγες θὰ πετάξω, σὰν τὸν ἀετὸ ψηλά.

Μὰ σοῦδωσε φτεροῦγια Ἰκάρου ἡ δολερὴ,
Π' ἀνάφτοντας ἡ φλόγα λυώσανε σὰν κερί.

Ζάκυνθος

Δ. ΜΑΡΓΑΡΗΣ

ΤΟ ΙΣΚΙΩΜΕΝΟ ΧΩΡΙΟ

Αἰτωλικὴ παράδοσις

— Ἔτσι ἔ! παπᾶ μου; . . . τὸν διέκοψα προ-
τοῦ ν' ἀρχίσῃ τὴν ἀφήγησίν του. Ξέρεις καλὰ
πῶς τὸ χωριὸ ἔνε ἰσκιωμένο, κ' ἐρημώθηκε ἀπὸ
ἀερικό, ἔ; . . .

Κ' ἔρριψα τὸ βλέμμα πρὸς τοῖς ἡρειπωμένους
οἰκίσκους τοῦ ἐρημωμένου χωρίου Παληοπύργου,
ἐκτισμένους ἐπὶ τοῦ ὕψους ἐκείνου τῶν ῥάχων,
τῶν ὁποίων ἔλουε πεδιάδα, λίμνας καὶ ποτα-
μούς, πόλεις καὶ χωριά, βουνοὺς καὶ ὄρη, ὁ δῖον
ἥλιος τοῦ φλογεροῦ Ἰουλίου. Ἐκαθήμεθα ἐπὶ τοῦ
περιβόλου τοῦ παλαιοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας τῆς
Βλαχίρενας, τοῦ μόνου αὐτοῦ κτιρίου ἀπομείναν-
τος ἐκεῖ ὄρθου, μέσω τῶν σωρῶν τῶν ἡρειπωμένων
οἰκημάτων καὶ τῶν ἐγκαταλειμμένων δένδρων,
μὲ ὀλίγα μνήματα καὶ ὀλιγωτέρους σταυρούς.

Ὁ παπᾶς ἔστοιφε βραδέως τὸ σιγάρον του,
ἀναμασσῶν τὰς λέξεις του.

— Ἄμ' τί θαρτεῖς, πῶς ἔτσι καλὰ καθούμενα
τὸ παρατήσανε τὸ χωριὸ ὁ κόσμος, παιδί μου;
Τὰ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου αὐτὰ φῶς φανάρι, πῶς
μὲ βλέπεις καὶ σὲ βλέπω· θᾶνε σαράντα χρόνια
ἀπάνω κάτω ἀπὸ τότε· ἐγὼ θᾶμουνα δώδεκα
χρονῶνε παιδί καὶ τὰ θυμάμαι σὰν τότε. Τὸ
χωριὸ ἂν ξέρῃς ἐκτίσθηκε ἔς τὸν καιρὸ τ' Ἀλή-
πασα. Ὁ γέρω-Στάϊκος ὁ καπετάνος εἶχε ῥθῆ

σεργιάνι ὡς ἐδῶ ἀπάνω μιὰ ἡμέρα, τ' ἄρσσε ὁ
τόπος κι' ἄρχισε νὰ χτιζῆ. Ὅσοι ἐφεύγανε τὸ
κατατρομεὸ τ' Ἀλήπασα ἀπὸ τὸν κάμπο μαζω-
χτήκανε ἐδῶ ψηλά. Ἦστερα ποῦ πέρασαν κάμ-
ποσα χρόνια κ' ἔγινε Ῥωμαῖκο, ὅσοι τοῦχανε
νὰ κατεβοῦν ἔς τὸν κάμπο κατεβήκανε, κι' ἀπό-
μειναν οἱ χωρικοὶ μονάχα ἔς τὸ χωριὸ τους . . .

Ἐδῶ διεκόπη ὁ παπᾶς. Ἀραιρέτας τὸ κι-
τρινωπὸν παλιὸν καλυμμαχίον του καὶ σφογ-
γισθεῖς τὸ μέτωπον διὰ τῆς πιχραίας Πρεβεζα-
νικῆς μαντήλας του ἤναψε τὸ σιγάρον του κ' ἐξ-
ηκολούθησε βραδέως, σύρον ἐπανειλημμένως διὰ
τῶν γερνικῶν δακτύλων του τὴν μακρὰν γε-
νειάδα του.

— Καθὼς σοῦ τὸ πρωτόπα, θᾶνε σαράντα
χρόνια πῶ ἐρημώθηκε τὸ χωριὸ. Ἐξοῦσε ὁ μα-
καρίτης ὁ γέρος μου ἀκόμα· νά, ἐκεῖ πᾶ ἔνε θυμω-
μένος τότε ἔς τὸν ξύλινο σταυρὸ, κ' ἐγὼ τοῦ
καλοναρχοῦσα τὰ τροπάρια ἔς τὴν ἐκκλησιά —
νά καταλάθῃς, ἤμουνα ἄντρας ἀπάνω κάτω. Ἦ-
τανε μιὰ νύχτα, τ' Ἄη Δημήτρη, ἀπάνω ἔς τὰ
πρωτοβρόχια ποῦ ὁ Σωτήρης ὁ Φουντουκλῆς,
Θεὸς σχωρὲς τὸν τὸν μακαρίτη, ἐβγάκε ν' ἀλλάξῃ
τὴ φορὰ τοῦ ἔς τὸν κῆπο. Τριπκότιδο ἐπλά-
κωνε τὸ χωριὸ πέρα κατὰ τὴ Βελάοστα χάλαι